

דוח מבקר המדינה | אייר התשפ"ב | מאי 2022

ביקורת בין-תחומית

מחוז שומרון ויהודה (ש"י) של משטרת ישראל - ביקורת מעקב

מחוז שומרון ויהודה (ש"י) של משטרת ישראל - ביקורת מעקב

רקע

בספטמבר 1994 הקימה משטרת ישראל (מ"י) את מחוז שומרון ויהודה (מחוז ש"י או המחוז). המחוז חולש על שטח גיאוגרפי רחב - מהר חברון בדרום עד אזור מגידו בצפון ומקו תחום אזור יהודה ושומרון (איו"ש) במערב עד בקעת הירדן במזרח בשטח C. מחוז ש"י הוא השני בגודלו במחוזות מ"י. בשטחי המחוז סלולים צירי נסיעה רבים, חלקם מרכזיים, והם משמשים הן את האוכלוסייה הפלסטינית והן את התושבים הישראליים.

נתוני מפתח

48,371

מספר דוחות התנועה שנרשמו במחוז בשנת 2020, ומהם 36,074 נרשמו לפלסטינים (כ-75%)

12,865

מספר התיקים בעבירות שעניינן פגיעה בסדר הציבורי, בביטחון וברכוש שנפתחו במחוז ש"י בשנת 2020

עשרות

כלי רכב ממוגני ירי שיש במחוז אינם נותנים מענה לצורכי המחוז לעמידה במשימותיו

מרבית

מצבת האפודים הקרמיים שנועדו לשמור על ביטחונם של שוטרי המחוז הם אפודים ישנים שפג תוקפם

פעולות הביקורת

בחודשים פברואר עד אוגוסט 2021 בדק משרד מבקר המדינה את פעולותיהם של מ"י, מתאם פעולות הממשלה בשטחים (מתפ"ש), המינהל האזרחי (מנהא"ז) וצה"ל לתיקון הליקויים העיקריים שצוינו בדוח הקודם בנושא מחוז ש"י של מ"י (ביקורת המעקב). ביקורת המעקב נעשתה במ"י, במתפ"ש, במנהא"ז ובצה"ל: בפיקוד מרכז ובמשטרה צבאית חוקרת (מצ"ח). השלמות מסוימות בוצעו עד לנובמבר 2021.

הדוח שבנדון הומצא לראש הממשלה ולוועדה לענייני ביקורת המדינה של הכנסת ב-15.2.22 והוטל עליו חיסיון עד לדיון בוועדת המשנה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה.

מתוקף הסמכות הנתונה למבקר המדינה בסעיף 17(ג) לחוק מבקר המדינה, התשי"ח-1958 [נוסח משולב] ובשים לב לנימוקי הממשלה, לאחר היועצות עם הגופים האמונים על אבטחת המידע הביטחוני ובתאום עם יו"ר הכנסת, משלא התכנסה ועדת המשנה האמורה, הוחלט לפרסם דוח זה תוך הטלת חיסיון על חלקים ממנו. חלקים אלה לא יונחו על שולחן הכנסת ולא יפורסמו.

ממצאי דוח הביקורת והמלצותיו נכונים למועד המצאתו האמור לעיל.

תמונת המצב העולה מן הביקורת

מידת תיקון הליקויים שעלו בביקורת הקודמת

אבטחת פעילות משטרתית מסוימת - בביקורת המעקב נמצאו פערים בתקינה לאבטחת פעילות משטרת מסוימת וביישום הנהלה הנוגע לפעילות זו. חלק מפערים אלה **לא תוקנו** ביחס לדוח הקודם.

כלי רכב ממוגנים - במועד השלמת הביקורת הקודמת הפעיל מחוז ש"י לצורך ביצוע משימותיו עשרות בודדות של כלי רכב ממוגני ירי המיועדים להובלת לוחמים ולהתמודדות עם הפרות סדר בצירי התנועה ובכפרים. בדוח הקודם צוין כי רכבים אלה אינם מתאימים למשימות שיטור במחוז וכי יש צורך ברכבים ממוגני ירי קלים יותר אחרים. בביקורת המעקב נמצא כי **הליקוי לא תוקן**: ביוני 2021 מחוז ש"י פעל באמצעות אותו מספר כלי רכב ממוגני ירי המשרתים כמה מאות בודדות של שוטרי שטח מהסוג ששימש את המחוז בביקורת הקודמת ושאינו נותן מענה מלא לצורכי המחוז לצורך עמידה במשימותיו.

אפודים קרמיים - כדי שהאפוד הקרמי (אפוד מגן נגד ירי מנשק קל) יגן על הלובש אותו ביעילות, נדרש להחליף את הלוחות הקרמיים הנמצאים בתוכו בתדירות קבועה על פי הוראת היצרן. בביקורת הקודמת עלה כי במרבית האפודים הקרמיים של מחוז ש"י פג תוקפם של הלוחות הקרמיים, והם אינם עומדים בדרישות היצרן. בביקורת המעקב נמצא כי **הליקוי לא תוקן**: מרבית ממצבת האפודים הקרמיים שנועדו לשמור על ביטחונם של שוטרי המחוז הם אפודים ישנים, שתוקף הלוחות הקרמיים שלהם פג, והם אינם עומדים בדרישות היצרן, דבר העלול להגדיל את הסיכון לחייהם של השוטרים וכן עלול לפגוע ביכולתם למלא את משימותיהם.

מידע בדבר רישוי כלי רכב פלסטיניים ומידע על נהגים פלסטיניים הנוהגים בכבישי אי"ש - אגף התנועה של מחוז ש"י אמון על האכיפה, הטיפול בתאונות דרכים והתביעות במחוז, והוא מרכז את השירות לאזרח. לצורך כך, הוא נדרש לקבלת מידע עדכני על פרטי רכבים ונהגים פלסטיניים הנעים בכבישי אי"ש. בביקורת הקודמת העיר משרד מבקר המדינה למנהא"ז על הליקוי המתמשך בהעברת המידע החיוני לאכיפת החוק

בתחום דיני התעבורה באיו"ש מהמנהא"ז למ"י, וקבע כי פערי המידע הקיימים בין שני הגופים עלולים לסכן את כלל המשתמשים בדרכים. בביקורת המעקב נמצא כי **הליקוי לא תוקן**: העברת המידע החיוני מהמנהא"ז לגורמי אכיפת החוק בתחום דיני התעבורה באיו"ש עדיין לוקה בחסר, וקיימים פערי מידע ביניהם. פערי המידע הקיימים פוגעים בטיפול גורמי אכיפת החוק ועלולים לסכן את כלל המשתמשים בדרכים בשטחי איו"ש.

קצרה עבירות זיוף עסקאות מקרקעין - בביקורת הקודמת עלה כי תחנות המשטרה במחוז ש"י אינן מסוגלות לטפל בתיקים שעניינם חשדות לזיוף עסקאות במקרקעין באיו"ש עקב היעדר כוח אדם מקצועי, וכן שהחקירות בתיקים אלו נמשכות זמן רב. עוד עלה בביקורת הקודמת כי לעיכוב בהשלמת הטיפול בתלונות על עבירות הונאה במקרקעין עלולות להיות תוצאות חמורות, כגון פגיעה בזכויותיהם הקנייניות של הרוכשי הקרקעות, פגיעה באמון הציבור במערכת אכיפת החוק וכן פגיעה בפעילות הכלכלית באיו"ש. בביקורת המעקב נמצא כי **הליקוי לא תוקן**: בשנים האחרונות חלה התגברות בגילויים של חשדות חמורים לזיוף עסקאות ורכישת מקרקעין באיו"ש; נושא בחינת ההסדר הקבוע לחקירות עבירות זיוף מקרקעין לא הושלם; ואין במחוז ש"י מענה מקצועי לחקירה ולאיסוף ראיות מספקות לצורך הבאה לדין של חשודים בזיוף עסקאות מקרקעין.

ליקויים נוספים שעלו בביקורת הנוכחית

הטיפול של המנהא"ז בגביית קנסות בגין עבירות תנועה מנהגים פלסטינים - בביקורת המעקב עלה כי עד דצמבר 2021 המנהא"ז לא נקט אמצעים נגד נהגים פלסטינים אשר לא שילמו את הקנסות ולא פעל למניעת כניסתם לישראל, וכי היקף הקנסות שלא נגבו בשנים 2014 - 2021 מוערך בכ-270 מיליון ש"ח. כמו כן עלה כי העברת נתוני הקנסות בין מ"י למנהא"ז מבוצעת באמצעות קובצי אקסל ללא קישור בין המערכות הממוחשבות. עוד עלה, כי משנת 1998, מועד החלטת הממשלה על הנוהל למניעת כניסה לישראל של חייבים בחובות כספיים לרשות שלטונית בישראל, ועד דצמבר 2021 לא יישם המנהא"ז את הנוהל שעליו החליטה ממשלת ישראל.

מרכז השליטה (משל"ט) של מחוז ש"י - בביקורת הקודמת עלה כי אחד הלקחים המרכזיים שעלו מתחקור רצח שלושת הנערים ומבצע "שובו אחים" הוא כי יש צורך לשפר את תפקודם של מוקדי 100, בדגש על שיפור טכנולוגי של המרכזיות, בהתאם לתפיסת ההפעלה בהיבטים של פיקוד ושליטה. הפעלת משל"ט הכולל גם את מוקד 100, מחייבת מענה מהיר, מקצועי ושירותי לפונים וכן ניהול ושליטה של אירועי החירום. בביקורת הקודמת עלה כי ביוני 2017 משל"ט מחוז ש"י פעל עם 11 שוטרי קבע שסופחו אליו מרחבי המחוז ואשר לא הוכשרו לתפקידם. בביקורת המעקב נמצא כי **הליקויים תוקנו**: בספטמבר 2021 לא מסופחים שוטרים למשל"ט ובעלי התפקידים במשל"ט מוכשרים לתפקידם. עוד עלה כי בשנת 2019 הוחלפו המרכזיות שמשמשות את מכלול מוקד 100 במחוז למרכזיות דיגיטליות, וחלו בהן שיפורים טכנולוגיים. עם זאת, שתי מועצות אזוריות העלו אי שביעות רצון בנוגע לממשק של המשל"ט של מחוז ש"י עם המוקד האזרחי הפועל בשטחן, והדבר מחייב ביור בין שני הצדדים.

מיגון משל"ט מחוז ש"י - בביקורת הקודמת עלה כי משל"ט מחוז ש"י נמצא במבנה שאינו ממוגן, וכי אין למחוז משל"ט חלופי שאליו ניתן להעביר את פעילותו בשעת חירום אם יתעורר בכך הצורך. בביקורת המעקב עלה כי **הליקוי תוקן**: במחוז ש"י עומדת להסתיים בנייתו של משל"ט חדש וממוגן אשר אמור להיות מופעל עד תחילת 2022, ובחודש נובמבר 2020 נחנך במפקדת מטא"ר של מ"י משל"ט חלופי למחוז ש"י.

זמן המענה הממוצע לשיחות המתקבלות במוקד 100 של מחוז ש"י - 2.67 שניות, והוא קצר בכ-35% מזמן המענה הממוצע הארצי - 4.14 שניות.

חקירת אירועי ירי מג"ב שגרמו לפציעה או למוות באיו"ש - בדוח הקודם צוין כי זה שנים רבות מחוז ש"י חוקר בעצמו את שוטרי מג"ב שהיו מעורבים באירועי ירי שגרמו לפציעה או מוות של פלסטינים שלא בהתאם לפקודות המשטרה ובקצב איטי. בינואר 2018 החליט ראש הממשלה כי הטיפול בתלונות נגד שוטרי מג"ב שפעלו תחת פיקוד צה"ל באיו"ש תהיה בידי צה"ל או מצ"ח. בביקורת המעקב עלה כי **הליקוי תוקן**: באוקטובר 2019 הועברו לידי גורמי צה"ל (ליחידה הארצית לחקירות מבצעיות במפקדת מצ"ח) סמכויות הבדיקה והחקירה של כל אירועי הירי שביצעו שוטרי מג"ב אשר פעלו באיו"ש תחת פיקוד צה"ל, ועד מועד סיום הביקורת חקר צה"ל שבעה מקרים של ירי של שוטרי מג"ב באיו"ש.

עיקרי המלצות הביקורת

משד מבקר המדינה מעיר למ"י ולמשרד לביטחון פנים (המשרד לבט"פ) כי עליהם לשקול ולהעריך מחדש את צורכי האבטחה של הפעילות המשטרתית המסוימת ולהבטיח כי פעילות זו תהיה מיטבית.

נוכח החשיבות של נושא ההצטיידות בכלי רכב ממוגני ירי המותאמים לצורכי המחוז וההשפעות שיש לכך בהיבט המבצעי על יכולתו של המחוז לעמוד במשימותיו, מומלץ שמ"י תשלים את הגעת כלי הרכב ממוגני הירי למחוז, לפי התקינה שנקבעה. כמו כן עליה להשלים את ההצטיידות הנדרשת של מחוז ש"י באפודים קרמיים או חלופיים בתוקף ולפי דרישות היצרן, העונים על צורכי המחוז.

על מתפ"ש לפעול למימוש פיתוח הממשק המחשובי בין מערכות המחשוב של המנהא"י לבין אלו של מ"י, ולאחר מכן על המנהא"י ומ"י לפעול בשיתוף לשם העברת המידע באופן מיטבי בין מחוז ש"י ובין מתפ"ש.

מומלץ כי המנהא"י והמתפ"ש יבחנו דרכים נוספות להעמקת גביית הקנסות שהוטלו על הפלסטינים בתיאום עם מ"י לצורך הגברת אפקטיביות אכיפת דיני התנועה.

על מ"י להביא לסיום את בחינת הדרכים להקמתה של יחידת הונאה מחוזית מקצועית עבור מחוז ש"י. יחידה זו תוכל לתת את המענה האיכותני בטיפול בחקירת תיקי הונאות מקרקעין, וזאת בייחוד כאשר חלה עלייה בחשדות חמורים לזיוף עסקאות ורכישת מקרקעין באיו"ש.

ליקויי אבטחה ומיגון המעלים חשש לביטחונם של שוטרי מחוז ש"י

סיכום

למשטרת מחוז ש"י תפקיד חשוב באכיפת החוק ובשמירת הסדר הציבורי באיו"ש. המחוז מטפל בעבירות ביטחון חמורות לצד אירועי פשיעה לאומנית ופלילית. איומי פעילות חבלנית עוינת, מספר האירועים בדגש על פיגועי הטרור וכן הימצאות אמל"ח בשטחי איו"ש מביאים את שוטרי המחוז לפעול בסביבה בעלת רמת סיכון גבוהה. ביקורת המעקב העלתה כי חלק מהליקויים שעלו בדוח הקודם תוקנו או תוקנו במידה רבה. על מ"י, המשרד לבט"פ, צה"ל והמתפ"ש לפעול לתיקון הליקויים שלא תוקנו מאז פרסום הדוח הקודם כדי להבטיח את ביטחונם ושלומם של האוכלוסייה האזרחית, של המשתמשים בדרכים ביהודה ושומרון ושל שוטרי מחוז ש"י.